

יפה בודמן-ביק

הכחול הגדול

ערעד כחל,
ערעד צהב
ופעמון החבצלת,
ריחני, צחר
ונר הלילה החפי,
לעת שקיעה.

והכחל הגדול –
הזרם, הקוצף, השופף,
הקורא, העוטף,
המסעיר,
הנדיב –
מגרש המשחקים שלה.
תחילה – בהשגחת אמה
ומשפגרה –
רחבת הקודים של נעוריה
ומקור השראה שאינו מכזיב.

צא וראה כיום,
את האחרונים שב"שרשרת המזון",
את העולים מחבר העמים לשעבר
ואת האתיופים,
ממרכז הקליטה,
לעת שקיעה.
אותו החוף,
שהתארך והתייפיף
והתברגן, כמו כלנו.
זמנים שונים, תכלית שנוי,
אך ההרגשה דומה:
אשר ושכחה של מהגר,
עני,
שמתעשר ולו רק לשעה קלה,
בזכות מתנות הים.
אותו הים.
ובחנם.

הערכים:
ארץ ישראל/
בית/

בקנה מדה של בת השמונה,
התגלמו בערך:
קרית חיים,
מרחוב נ"ז ועד רחוב ס"ב,
במרחק נגיעה מן הים.

מלבן זהב:
גלי, נודד, לוחט בקיץ.
ומלבן כחל עד אפק, שמשנתה תדיר:
שקט, גלי, רוגש –
גבה גלים.

הכתבת (מען לא היה אז בנמצא):
רחוב נ"ז 6,
קרית חיים
(מקוד היה אז מיתר ולא קים).
וזהו זה.
הבית.
אהבה ממבט ראשון.

בלוקים של שכונ עולים בלבן מחספס,
כלואים בינות לחולות הנודדים.
חלבון על גבי חלמון לוחט,
מטגן בשמש לאור יום,
דחוס בפליטי השואה, המלחשים צעקה.

הילדה המתלתלת, עדויה בסרט שני לראשה –
עטור שבקש לשאת חן, לקוות,
אך גתך והסגיר: אני "משם" –
מצאה מיד כתמים של צבע
בכחל צהב, בינות לדיונות.

המודרניים... חמישים זוגות באולם 1... הפעולות המיניות המובהקות (מציצות, אוננות, משגלים) מתרחשות על הספסלים המקיפים את רחבת הריקודים. הן רבות למדי, מתקיימים, הלכה למעשה, חילופים. יחד עם זאת ההיררכיות הבסיסיות נשמרות: הצעירים והיפים מזדיינים (הרבה) עם צעירים ויפים אחרים, הזקנים והמכוערים מזדיינים (הרבה פחות) עם זקנים ומכוערים אחרים. אשתי ואני משתייכים לקטגוריית הבינוניים: אנחנו מזדיינים, אם כן, בבינוניות, עם בינוניים אחרים..."; הניכור והריחוק הופכים את התיאור למעשה ספרות המתאר עולם עצוב למדי של חיפוש ריגושים עקר. ההיבט האנתרופולוגי בא לידי ביטוי בחלוקה לקבוצות: ברור שאין לעבור את הגבול, כל אחד בקבוצתו, בעולם המעריך נעורים ויופי, ובו לכיעור ולזקנה.

הרשימה "נחמה טכנית" נפתחת בארמו לדוסטויבסקי: "אני לא אוהב את עצמי. יש לי מעט מאוד סימפתייה, ועד פחות מזה הערכה לעצמי; אני גם לא מתעניין בעצמי יותר מדי... עם זאת, באופן פרדוקסלי, מעולם לא הצטערתי על כך שהתבריתי. אפשר אפילו לומר שאני אוהב את הבר שלי... מה שמצער אותי בבני, לעומת זאת, הוא לראותו מגלה (השפעה של אמו? זמנים אחרים? אינדיווידואליות צרופה?) קווים של אישיות אוטונומית, שבה אינני מזהה את עצמי בשום צורה... לא זו בלבד שאינני מתפעל מכך; תוך שניות ספורות, עולה באפי בבירור ריחו של המוות. ואני יכול לאשר זאת: המוות מסריח". בהמשך מהרהר הדובר על אפשרויות השיבוט העצמי שבוודאי יפתחו בפני האנושות בקרוב. בתיאור מדכדך זה תופס וולבק את מרבית אוכלוסיית גבעתיים הצעירה שבה אני מתגורר: הורים העובדים כל היום, בבוקר הם מפזרים את הילדים בגנים ובבתי ספר, ובערב צופים בטלוויזיה. הם מקווים לשבט את עצמם בעזרת ילדיהם, ליצור את עצמם מחדש כך שיצליחו לגבור על המוות, ולו חלקית.

הספר מסתיים בוידויו של וולבק על חיי הסופר הבודדים: "הסופר המצליח נהנה מאי אלו מותרות, שהחברה שומרת לנעלים או לעשירים בבניה; אבל בשביל גבר, נוכחותה המענגת ביותר של התהילה משתקפת במה שמכונה גרופי'ס. מדובר בנערות חושניות ויפות, שרוצות להעניק לך את גופן מתוך רגשי אהבה, אך ורק משום שכתבת כמה דפים שנגעו ללבן. נראה שהיום נפשי נקעה מגרופי'ס, ומהתהילה; זה עצוב, אבל אפשרי. גם במקרה הזה, אני חושב שאמשיך לכתוב. האם ניתן להסיק מכך שהכתיבה נעשתה לי הכרחית? קשה לי לבטא את המחשבה הזאת: אני מוצא אותה זולה, נדושה, וולגרית; אלא שזו המציאות ואף יותר מכך. ודאי היו בחיי רגעים, אני אומר בלבי, שבהם החיים הספיקו לי; החיים, מלאים ושלמים. החיים, בדרך כלל, אמורים להספיק לבני האדם. [...] מהמקום שבו אני נמצא, באירלנד, יש לי תצפית אל הים. זהו עולם בתנועה, לא לגמרי ודאי, ועם זאת חומרי. אני שונא את הכפר, את נוכחותו המוחצת; הוא מפחיד אותי. לראשונה בחיי אני גר במקום שבו אני יכול, דרך החלון, לצפות בים; ואני שואל את עצמי איך חייתי עד היום".

וכך, בהצהרת אהבה עצובה לים, לטבע, תוך ויתור על העולם האנושי החברתי, מסתיים הספר הקטן והמרקק של אחד הסופרים הגדולים בימינו, שמרבים להאשימו בשטחיות, אבל הוא רק מייצג נאמן ומורכב יחסית של תקופתו, ושל ימינו, בעידן השטחיות.